

Brigádnické práce na zvelebení obce: budování chodníků i kolem rybníku, vyčištěna vodní nádrž na potoce před požární zbrojnicí. Na této práci pracovalo 28 požárníků. Mechanizační prostředky zajistil a i s nimi pracoval J. Ptáček, pomohl L. Smékal. Tuto akci měl na starosti velitel J. Minář. Nádrž přesto, že ji každým rokem čistí, byla velmi znečištěna bahnem. Práce byla namáhavá. Při údržbě zbrojnice a vodních zdrojů bylo odpracováno 240 hodin. Při údržbě výzbroje a výstroje odpracováno 148 hodin. Celkem bylo v akci „Z“ odpracováno 950 hodin. Za dobré spolupráce všech podařilo se všechny plánované práce splnit. V organizaci požárníků probíhalo po celý rok výcvikové období. Zúčastnili se okr. soutěže v Brníčku, i v Libině a byli na 5. místě. 30. července byla jako každým rokem provedena soutěž v Rájci. Této soutěže se zúčastnilo devět družstev. Ráječtí byli na 6. místě. Také byli na soutěži v Hněvkově. V Rájci bylo provedeno plánované cvičení v podobě poplachu, který byl 13. října 1978 v 17 hodin. Požárníci se vždy zapojí do politického kulturního dění v naší obci. Při oslavách se 9. května zúčastní průvodu, a to vždy ve svých nových uniformách. Tím důstojně přispívají k slavnostnímu aktu. Taktéž provádí poctu a poslední rozloučení zemřelým občanům. Mají zakoupených dvacet vycházkových uniforem, které pro rájecké členy pořídila místní organizace. Mezi požárníky je velmi dobrý kolektiv a jejich organizace patří mezi ty nejobětavější.

ZO svazu české soc. mládeže v Rájci. Proběhl zájezd na Slovensko. Politické školení provádí s. Fr. Pavlů. Literární kroužek se účastní různých akcí: výročí, Mezinárodní den žen a 9. květen. Obnovují oznámení v agitační skříňce. V klubovně uskutečnili dvě plánované přednášky: Expedice do brazilských pralesů a Čarodějnické procesy na Moravě. Uskutečnil se zájezd na jižní Moravu. Uspořádali dva letní karnevaly a hodovou zábavu, která byla v sokolovně ve Zvoli, poněvadž v naší obci není žádný sál. Majitel hospody si ze sálu upravil obytné místnosti. Na ukončení školního roku měli u lesa táborák. Pro pionýry a předškolní děti připravili soutěž – Kreslíme na silnici. Děti velmi pěkně kreslily krajinu, panenky, květiny. Posudková kulturní komise vyhodnocovala kresby a každé dítě za odměnu dostalo malý dárek. Vedoucí akce byla B. Johnová, je velmi obětavá a o pionýry se svědomitě stará. V zimních měsících na vodní nádrži měli hokejové utkání. Během roku hrají kopanou, stolní tenis, volejbal a mají na starosti úklid chodníků, čekáren a na úpravě hřiště odpracují mnoho hodin. Také pomáhali při natírání nově položené střechy zbrojnice, na sklizni sena a slámy v ZD a při čištění zrní na setí. Nový předseda MO ČSSM v Rájci je L. Maixner. Je třeba kladně hodnotit všechny svazáky nejen za jejich ochotné dobré práce, ale i za slušné chování.

Turistický oddíl a TJ Sokol. V roce 1978 bylo vykonáno třináct vycházek, ve kterých se ušlo celkem 268 km. V oddílu je organizováno 29 dětí, o tento sport je mezi dětmi velký zájem. Sedmi členům byl udělen odznak Turista ČSSR III. stupně. Oddíl byl zapojen do soutěže k 30. výročí Vítězného února. Na okresních orientačních závodech v Klepáčově soutěžilo z oddílu Rájec pět dvojic, z nichž jedno družstvo mlad. žákyň a jedno družstvo starších žákyň se umístilo na 3. místě, dvě družstva obsadila 4. místo. Za přispění TJ Sokol byl uspořádán jednodenní zájezd do míst tzv. Ostravské operace. Rovněž navštívili muzeum v Ostravě. Prohlédli si také starobylý větrný mlýn v Cholticích. Arboretum Nový dvůr a zámek Hradec u Opavy. 2. září za nepříznivého počasí účastnili se krajského setkání na Pradědu. Tyto akce a s nimi velké starosti má v patrnosti vedoucí oddílu velmi obětavá J. Rabenseifnerová, tuto práci koná už mnoho let. V tomto roce jí vypomáhal A. Maixner. Díky jim, že se o naši mládež tak nezištně starají.

Osvětová beseda v Rájci. Školská a kulturní komise a OB mají schůze 6x a to po 2 měsících. Složení: J. Sigmund – předseda, E. Ptáčková – kronikářka, Al. Štrampach – knihovník, Zd. Šrot – člen, Fr. Sitta – člen, P. Bartoš – člen, Mir. Benešová – členka. Na schůzích je projednáváno plnění plánů kulturně-vzdělávacích akcí. Oslavy, přednášky, zápisy v kronice, činnost místní lidové knihovny, promítání filmu, finanční hospodaření OB.

Přednášky: Brazilské pralesy přednášel očitý svědek Ing. Rataj ze Šumperku, účast 40. Autorita rodičů, jednotné působení školy a rodiny, účast 29. První pomoc raněným (civilní obrana), přednášela ses. Hányšová, účast 45. Mongolsko včera a dnes, přednášel Fr. Žák z Rájce, účast 82. Poznáváme Jugoslávii, pan Šváb ze Šumperku, účast 79. Krásy Tater, účast 65. Beseda se členy Lidové milice za účasti Perly a Hutě Klementa Gottwalda k 30. výročí února, účast 75. Pěstujeme květiny, přednášel Al. Maixner z Rájce, účast 42. Správná výživa škol. dítěte, Dr. Nováková, účast 29. Protipožární ochrana, Zd. Šrot z Rájce, účast 45. Osm dní za sev. polárním kruhem, K. Kouřil ze Zábřehu, účast 90. Vietnam očima Čechoslováka, přednášel Kržák, účast 82. Beseda o Sovětském svazu, přednášel Vavrouch, účast 53.

Oslavy: 30. výročí února – kulturní program, film Návrat domů – účast 90. MDŽ – kult. program zákl. devítiletá škola, účast 149. 1. a 9. května byl lampionový průvod přes vesnici. U pomníku padlých měl proslov předseda MNV L. Hrubý. Děti z místní školy a svazu mládeže recitovaly básně vzpomínající na 9. květen, účast 350. Velká říjnová socialistická revoluce – kulturní program, film, účast 90.

Film: Návrat domů, účast 49. Dohlížecí výbor jednotky (filmové představení), účast 80. Film k civilní obraně – první pomoc, účast 45. Osm filmových představení pro školní mládež, účast 560. Průměr na jedno představení 70 účastníků. Osvětová beseda a společenské organizace uskutečnili celkem 149 akcí. OB pořádané akce zajišťuje předseda J. Sigmund. Na všech akcích bylo celkem 7 875 účastníků.

Základní devítiletá škola v Rájci. Organizace školy – dvojtřídní, rok 1978/1979. I. třída: vyučující Jar. Sigmund, 1. roč. – 13 žáků, 2. roč. 10 žáků, celkem 23 žáků. II. třída: vyučující A. Kapusníková, 3. roč. 10 žáků, 4. roč. 8 žáků. Celkem 18 žáků. Celkem v I. a II. třídě 41 žáků. Vyučovány jsou jen čtyři postupové ročníky. Pátý postupový ročník v tomto roce k 1. září odešel na I. ZDŠ v Zábřehu. Došlo k tomuto dni v rámci reorganizace škol v Zábřehu, převedení všech žáků z Rájce ze II. ZDŠ na I. ZDŠ (mimo žáky 9. post. ročníku). V některých obcích na okrese se školy ruší a žáci chodí do Zábřehu. Školní rok slavnostně zahájen za přítomnosti maminek prvňáčků, zástupců společenských organizací. Předány pamětní knihy a kytičky všem žákům, kteří nastoupili do I. třídy.

Družina mládeže, zapsáno 29 žáků. Vychovatelka V. Budinská. Provoz družiny: pondělí a středa od 10:45 do 16:00. Úterý, čtvrtek a pátek od 11:40 do 16:00 hodin. Školnice: po celý rok zastupovala Zd. Fišnarovou Milos. Balcárková. Na škole pracoval kroužek výtvarný – 10 žáků, zdravotní – 5 žáků. Ve školním roce se konala dvě branná cvičení. Výcvik v plavání, prováděn se všemi žáky v bazénu v Zábřehu v listopadu až prosinci, šest dvouhodinových lekcí. Velmi užitečné a prospěšné pro nácvik žáků v plavání, pěkné výsledky. Za dva roky již 2/3 žáků se naučilo dokonale plavat. V dobrovolné TJ Sokol – odboru turistiky zapojeno 10 žáků. Inspekce: 10. ledna navštívil naši školu insp. Fr. Jurásek – provedl inspekci. S výsledky dosaženými byl spokojen, rovněž tak s prostředím ve škole a chováním žáků.

SRPŠ: Spolek rodičů a přátel školy pomohl finančně při školním výletě. Navštívili Polygrafia Lipník, Solo Lipník, lázně v Teplicích, Hranice a zoologickou zahradu na Kopečku. V SRPŠ do konce září 1978 byl předsedou J. Schneider. Od října 1978 je předs. Mir. Hojgr. Účast na čtyřech schůzích byla stoprocentní. Pro SRPŠ byly konány před členskými schůzemi lékařské a výchovné přednášky.

Kultura mládeže: dvě divadelní představení v Zábřehu a dva koncerty v KD Rájec.

Oslavy: Zapojení při únoru, MDŽ, 9. květen, VŘSR – s kulturním programem. Při národních směnách na jaře i na podzim.

Stravování: Stravovalo se 38 žáků a 3 pracovníci a 3 pedagogové. Jakost stravy i hodnota byla výborná. Dík patří p. Jányšové.

Sbor pro občanské záležitosti: předseda Z. Šrot, jednatelka S. Fričarová, kronikářka A. Badalová. Je celkem 7 členů. Během roku bylo dvanáct schůzí. Navštěvují 2x za rok rájecké občany s malou pozorností v domově důchodců v Sobotíně. Rovněž navštěvují místní staré občany, když slaví jubileum. Oni ti staří lidé přijímají tu jejich návštěvu s velkou radostí a mnohdy i se slzou v oku, že si na ně někdo vzpomene. Zúčastňují se všech akcí, které MNV pořádá. Každoročně připraví malou oslavu při vítání novorozenců dětí.

Československá strana komunistická. Předseda J. Novotný, jednatel J. Svačina. Místní organizace má 10 členů základních a 6 registrovaných. Během roku bylo konáno dvanáct schůzí členských a dvacet čtyři výborových. Zúčastňují se společenských a kulturních akcí. Dále vypomáhají při pracích v místním JZD. Na zlepšení životního prostředí odpracovali 347 hodin.

Československá strana lidová. Výroční schůze 12. února 1978, na které byli zvoleni tito členové: P. Bartoš – předseda, J. Domlivil – jednatel, J. Prokop – pokladník. Do výboru: Al. Maixner, E. Ptáčková, V. Planičková. Dva členové jsou zastoupeni v MNV. Národní směny, které byly vyhlášeny MNV v dubnu a v květnu pomáhaly při úpravě rybníka a chodníků před rybníkem, dále v zemědělství na cukrovce a při úklidu slámy. Brigádníci usušili a odevzdali 50 q sena. V zemědělských brigádách odpracovali 410 hodin. Odevzdali 80 králíčích kožek, 1 500 kg želez. šrotu a 36 kg papíru. V tomto roce zemřeli dva členi: R. Šebesta, dlouholetý předseda ČSS lidové v Rájci a členka Fr. Koubková. Buď jim vzdán dík za vykonané práce pro naši obec.

Mateřská škola v Rájci. Ředitelka MŠ je Z. Žáková a jako druhá síla je učitelka s. Z. Rifflerová, která nastoupila 1. září 1978. Počet dětí 21, které se ve školce stravují. Odstoupivší s. učitelce A. Nevtipové buď vzdán dík. Tato síla měla velmi dobrý postoj k malým dětem.

Včelařské družstvo. V naší obci včelařů ubývá, je pouze šest včelařů, kteří obhospodařují 123 včelstev. Průměrná snůška na jedno včelstvo je pouze 1 kg medu. Včely byly napadeny nemocí. V Rájci uhynulo 30 včelstev. Včelaři jsou Ant. John, Fr. John, Vl. Smékal, Fr. Janíček, J. Ptáček, L. Sultus. V okrese šumperském je 1 880 včelařů a chovají 15 870 včelstev. V tomto roce zemřel dlouholetý včelař Ig. Karafiát.

Český svaz žen v Rájci. V tomto roce bylo získáno šest nových členek. Celkem je členek padesát tři. Podílejí se na všech pracích, které organizuje MNV a NF. Během celého roku se starají o zeleň a pořádek v obci. Na pomoc v zemědělství při jednocení a okopávce cukrovky odpracovaly 11 hektarů, tři ženy pytlouvaly obilí. Na nepřístupných místech pro mechanizaci ručně posekaly a sklídily 160 q sena. Celkem odpracovaly naše ženy 467 brig. hodin. Zúčastňují se májových oslav. Se sborem pro občanské záležitosti uskutečnily setkání s důchodci. Toto setkání bylo v Klubu požárníků u lesa. Učitelský sbor nacvičil s žáky zpěvy a básně, bylo to velmi pěkné posezení. Bylo to pro ty staré občany velmi potěšitelné, že práce a snaha, kterou ve prospěch mladé generace vykonali, mladí dovedou ocenit. Každý z těch mladých, kdo se dožije delšího života, bude také stár. Ženy připravily pro důchodce pohoštění. Jako každým rokem tak i letos navštívily přestárlé ženy s přáním, aby ještě dlouho mohly ve zdraví dožít dalších roků života a byl jim předán malý dárek a květina.

Byl uspořádán letní karneval u lesa. Pro děti byl umožněn bezplatný zájezd na Safari do Dvora Králového (zoologická zahrada). V prosinci bylo skutečně přivítání malých občánků, kteří se v roce 1978 narodili. Toto vítání je slavnostní, jsou přítomni rodiče a zástupci MNV. Každé dítě dostane vkladní knížku, ve které je peněžní dar (začáteční vklad). Rovněž o svátcích vánočních navštěvují osamocené ženy i muže naší obce s malým dárkem, aby se necítili tak opuštěni. Je to krátký výčet činnosti, ale za tím je mnoho obětavé a záslužné práce, neboť každý dobrý skutek se mnohokrát násobně vrací. Na naše ženy mohou být občané hrdí. V tomto roce byla zvolena nová předsedkyně D. Kunrtová a jednatelka M. Krušová-Linhartová.

JZD Rozvoj, farma Rájec. JZD Rozvoj má 1 273 členů. Na ukončení roku je třeba zaznamenat výsledky hospodaření v hlavních ukazatelích. Výsledek hospodaření záleží na pracovní aktivitě všech členů družstva, ale velkou roli hraje počasí, které zemědělcům příliš nepříliš. Během celého roku bylo celkem chladné a deštivé počasí. Vegetace a žňové práce se příliš opozdily, přesto výsledky ve sklizni téměř v celé naší republice byly velmi dobré. V letošní sklizni dle odhadu bylo 7 milionů tun zrnin.

Pro zajímavost do budoucna: V ČSR se pěstují zrniny, olejnin, více než 56 % orné půdy představuje hodnotu vyšší než 10 miliard Kč. K dispozici je čtrnáct tisíc sklízecích mlátiček, které se účelně využívají po celé republice při kooperacích mezi podniky. V letošním roce, jak jsem již podotkla, žně byly velmi obtížné. Obilí nedozrávalo, poněvadž ve žních jsem na teploměru mockrát zjistila pouze +15 °C. Lidé říkali, že se v tomto roce neohráli, že se vrací doba ledová. Žně v některých krajích v naší vlasti nebyly v říjnu skončeny. Jak se u nás počasí umoudřilo, traktoristé svědomitě pracovali i v noci a všichni občané jak mohli, tak pomáhali, aby se zrno zachránilo pro obživu nás všech. V družstvu JZD Rozvoj pracovalo 15 sklízecích mlátiček (kombajnů). Byly zvýšeny nároky pracovních výkonů v prodloužených směnách s využitím trochu příznivého počasí o sobotách i nedělích, aby se vše sklídilo.

Výrobní ukazatelé roku 1978. Výnos obilovin z jednoho hektaru – 49,9 q, index 112,84 %. Výnos cukrovky z jednoho hektaru 402 q, index 101,52 %. Výnos řepky z jednoho hektaru 25 q, index 107,17 %.

Roční dojivost krav a stav. Stav skotu – 4 120, z toho krav – 1 540 kusů. Roční dojivost průměr na 1 krávu – 3 484 l. Stav prasat – 8 039, z toho prasnic 623.

Přijatý závazek na rok 1978 podle výrobního a finančního plánu nejen splněn, ale i úspěšně překročen. Hrubá produkce byla překročena o 1,5 milionů Kčs, tržní produkce o 3,28 milionů Kčs. Úspěšné plnění hospodářských a výrobních úkolů vychází z poctivé a obětavé práce družstevníků, kolektivu brigád social. práce. Družstvo zaznamenává ve všech oblastech vzrůstající tendenci a jsou neustále vytvářeny předpoklady k jeho dalšímu rozvoji.

Komise sociální: Předseda J. Dušek, komise má sedm členů. Měli dvanáct zasedání, z hlediska social. zabezpečení družstevníků v nemocnici v péči o matky a děti, kontrolují činnost závodní kuchyně, velikost porcí, čistotu a pořádek. Bylo schváleno vyplácení příspěvků ke starobnímu důchodu v počtu případů sto dvacet jedna ve výši 116 796 Kčs za rok.

Komise bezpečnostní: Předseda V. Novotný. Všechny zjištěné závady byly v průběhu roku odstraněny. Pracovních úrazů bylo šedesát a nepracovních padesát jedna. Pracovních úrazů zameškáno dnů 1 371, a nepracovních úrazů zameškaných dnů 1010, příčina úrazu – lehkomyšlné a neopatrné jednání v práci.

Komise kulturní: Předseda S. Nevtipa z Rájce. Rozpočet na kulturní akce ve výši 380 000 Kčs, ale byl překročen o 10 000 Kčs. Největší akce byla výroční schůze, oslava MDŽ a pololetní schůze spojená s dožínkami. V divadle v Šumperku zakoupeno čtyřicet vstupenek. Dále čtyři zájezdy na operety do Olomouce, dva zájezdy do divadla v Brně. V tomto roce byla výměnná rekreace u Černého moře v Bulharsku. Účastnilo se 30 družstevníků. Rekreace v Něm. demokratické republice, které se zúčastnilo 26 členů. Do pionýrských táborů odjelo 50 dětí. Do NDR jelo 10 dětí. Konaly se dva pětidenní zájezdy na Zlaté písky u Bratislavy a jednodenní zájezd do Krkonoš pro důchodce.

JZD farma Rájec. Farmář J. Kruš. Ošetřovatelky dojníc: M. Krušová, V. Dražná, M. Hrochová, B. Bartoňová, D. Stražilová, Z. Puchrová, B. Johnová.

Ošetřovatelky prasnic: M. Žáková, L. Smékalová. Ošetřovatelé jalovic: J. Jányš, A. Janyšová a J. Brzek. Vážný – J. Domluvil, noční hlídači: P. Bartoš a Fer. Polcer. Slámu do kravínu navázal a čtyři koně poklízal J. Nevtipa, který také s těmi koňmi obdělával malou část záhumenku místním občanům. Lidem rád posloužil a brambory nasadil. Také Jos. Smital, důchodce, ještě jezdil s koňmi pracovat jako pracovník JZD do Lukavice do továrny na papír. Oba tito pracovníci v JZD dali odhlášku a odešli pracovat: Nevtipa do průmyslu a Smital pracuje jako hlídač na státním statku. Koně, kteří byli ustájeni, se odvedli. Stáje i chlévy se vybouraly a teď není koně ani člověka, kdo by ty malé kousky pole občanům obdělával. Budou muset začít postaru s rýčem, říkají si lidé. Pro uchování paměti v naší obci měli koně: J. Puchr – 1 koně, J. Balcárek – 2 koně, P. Bartoš – 2 koně, Fr. Loučný – 2 koně, J. Smékal – 2 koně, K. Žák – 2 koně, Ant. Žák – 1 koně, J. Kadlec – 2 koně, Jos. Héger – 2 koně, Ant. Balcárek – 1 koně, J. Žanda – 2 koně, H. Smékal – 1 koně, J. Fišnar – 2 koně, J. Urban – 1 koně a Jos. Smital – 2 koně, a to bílé šimly, s kterými dovezl první kamení na stavbu starého kravína. Jeho koně i občana Smitala máme v místní dokumentační kronice. Celkem bylo v naší obci před založením JZD v Rájci 27 koní.

V tomto roce byli vyhodnoceni pracovníci JZD z Rájce: v rostlinné výrobě Fr. Janiček, v sušárenské výrobě K. Žák, v živočišné výrobě J. Jányš a Jos. Haisler a farma Rájec za ušetření 4 % elektrické energie proti skutečnosti z minulého roku. Také přidružená výroba JZD v Rájci byla vyhodnocena. V přidružené výrobě se vyrábějí (svažují) radiátory, v tomto roce překročili pracovní plán. Úspěšné plnění hospodářských a výrobních úkolů vychází z poctivé a obětavé práce družstevníků a důchodců v JZD.

Stavební akce v naší obci. Práce na rodinných domech, dvoupodlažní dům postavil Fr. Janiček. Fasádu provedli J. Domluvil, Brauner, Knyř, J. Žák. Valouchovo stavení přestavěl majitel Berka, ve „Dvoře“ ze starých stodol se staví garáže. Postavili Fr. Dražný a K. Baldermann Karel. Vybourán byl statek Loučných.

Náboženský život v obci. Náboženství učí zvolský farář V. Vrtílek. Vyučuje děti pouze jednu hodinu týdně a to 1. a 2. třídu, což je velmi málo. V místní kapli je každý čtvrtek a poslední neděli mše svatá pro místní občany a jsou velmi početně navštíveny.

Počasí v roce 1978. Leden: 1. leden krásný slunný den jako na jaře. Průměr (nejnižší) -10 °C a (nejvyšší) +12 °C. Únor: v první polovině února bylo velmi chladno, konec měsíce byl deštivý. 25. února bylo slunečno a +5 °C tepla a 26. února padal první sníh a bylo -10 °C zimy. Průměrná teplota v únoru -15 °C a +16 °C. Březen: V březnu byla teplota vyšší jako průměrný normál. Průměr. teplota -10 °C a +18 °C. Duben: průměrná teplota -4 °C a +28 °C. První polovina chladno, druhá polovina měsíce bylo krásné teplé počasí a byla 4x bouřka. Květen: průměr -5 °C a +17 °C. Do 12. května byla téměř zima, 11. května byl mráz -5 °C. Několikrát sněžilo, časté deště. Celkem chladné počasí. Červen: abnormálně chladno, časté deště, oblékalo se stále teplé oblečení. Průměr -12 °C a +15 °C. Červenec: tento měsíc byl, jak málo starých občanů pamatuje. Průměrná teplota -5 °C a +35 °C. Od 18. července bylo celkem pět letních dnů, kdy sluníčko hřálo. Koncem tohoto měsíce postihla téměř celý šumperský okres velká vichřice, mnoho stromů v lese a starých stromů vichřice vyvrátila. Obilí neuzrálé polehlo. Škoda odhadnuta, jak bylo uveřejněno, činila 7 mil. Srpen: jako všechny měsíce byl i srpen studený. Nevypadalo to, že jsou žně, ale spíš studený podzim. Žně byly opožděny, protože obilí nebylo dozrálé. Průměrná teplota +5 °C a 35 °C. V noci bylo někdy pouze +3 °C. Letos se nikdo neohřál, léto bylo chladné. Září: v září nebylo sklizeny obilí ani v naší obci. Za mé paměti 15. srpna bylo po žních. V horských krajích byli na tom ještě hůře. Nejen chladno, ale často pršelo. Dle údajů bylo ještě třeba sklídit na šumperském okrese 51 000 ha obilí a to proto, že bylo málo slunných dnů. Začátek měsíce teplo, ke konci stále pršelo. Průměr: +5 °C a +36 °C. Říjen: průměr +5 °C a +15 °C. Říjen byl bez deště a bylo teplo, takže brambory i řepa se dobře sklídila. Brambor bylo mnoho a na podzim dobře zaseto obilí. Listopad: do 10. listopadu bylo hřejivé podzimní počasí. Dne 11. listopadu byl první mráz -3 °C. 26. listopadu napadl sníh přes noc a napadlo 35 cm. Někde i víc. Silničáři měli mnoho práce, aby pluh byl sníh odstraněn a silnice byly sjízdné. Prosinec: do Vánoc byla zima mírná, sníh na polích neroztál, ale na Štědrý den pršelo a bylo na teploměru +14 °C. V noci byl náhlý obrat, bylo -16 °C zimy, takže bylo velké náledí, už o půlnoci se nemohlo na půlnoční do kostela autem vyjet. Do rána napadlo tolik sněhu, že ve vánoční svátky silnice byly nesjízdné. Někteří odvážní šoféři, kteří vyjeli a neuposlechli rozhlasové upozornění, doplatili na to. I životem. Ten den bylo hlášeno mnoho havárek. Na ukončení roku zaznamenávám, že během celého roku bylo velmi rozmarné počasí, které nepřálo zemědělcům a lidé se v létě ani pořádně neohřáli.

Onemocnění v naší obci. Během celého roku neprobíhalo chřipkové onemocnění jako jiná léta. Pouze malé procento. Zato v naší obci mnoho občanů prodělalo různé operace. Operace žlučníků, ledvin, žaludku. Vyskytuje se onemocnění slinivky břišní, mnoho občanů trpí cukrovkou a léčí si vysoký krevní tlak. Jeden místní školák byl operován na mozkový nádor na klinice v Ostravě. Dobře to dopadlo, že může nadále navštěvovat školní vyučování. Dva muži prodělali operace páteře (ploténky). Všem operace dobře dopadla a vrátili se do práce.

Poznámka z černé kroniky v naší vlasti. Jeden příklad pátku, soboty a neděle v roce 1978. Na našich silnicích bylo 301 dopravních nehod. Bylo při nich 12 lidí usmrceno, 25 těžce zraněno. Hmotná škoda činila kolem 2,75 milionů Kčs, za pouhé 3 dny. Kolik to občanů v naší zemi ztrácí životy a zdraví během celého roku mnohdy zbytečně. Většinou dle údajů z nepřiměřené rychlosti v předjíždění a požitím alkoholu. V naší obci projede nespočetné množství aut. Občané a malé děti musí být velmi opatrní.

V roce 1978 bylo v plánu začít stavbu kulturního domu v naší obci, přestože plány této stavby byly připraveny, bylo to dočasně zamítnuto. Všechny plánované práce MNV a NF v čele s předsedou MNV L. Hrubým byly splněny. Na ukončení je třeba poznamenat, až v budoucnu se bude tato kniha číst, budoucí pokolení jistě ocení všechny vaše práce zde zaznamenané a všechny oběti s ní spojené. Jménem celé obce buď všem vzdán dík. Poctivá práce v naší společnosti je jedna z nejdůležitějších charakteristik mravního profilu člověka. Je zapotřebí stále pracovat svědomitě. Tak jako nikdy v minulosti je dnes aktuální pro rozvoj samého člověka schopnost, znalost a dovednost. Proto bez péče o růst vlastního vzdělání, kvalifikace, bez snahy více znát a umět není a nemůže být skutečný vztah k práci. Proto náš stát se snaží vzdělávat ve všech profesích.

Rok 1979. Mateřská školka. V naší obci je mateřská škola už mnoho let. Soudružka Zd. Žáková je ředitelkou školky, je velmi oblíbená nejen u dětí, ale i u rodičů. Je velmi obětavá a děti hodně naučí. Druhá síla je s. učitelka Zd. Rifflerová, kterou lze rovněž kladně hodnotit. Děti je celkem 25, které mají celodenní stravování. Velmi chutná jídla jim připravuje p. K. Jányšová. Ve školce je velmi čisto a útulno.

1879 - 1979, 100 let od založení požárního sboru v Rájci. Mnoho vody uběhlo v našich severomoravských řekách – Moravě a Sázavě od doby, kdy pokrokoví ráječtí občané založili sbor dobrovolných hasičů ve Velkém Rájci. Bylo to před 100 lety v roce 1879. V kronice, kterou vydala Ústřední jednota hasičská „Markrabství moravského“ k padesátiletému jubileu pozhnané vlády jeho veličenstva císaře a jeho milosti krále Františka Josefa I. se dočítáme, že zakladateli našeho dobrovolného hasičského sboru v Rájci byli: J. Kukula – rolník a tehdejší starosta, J. Loučný – rolník a J. Žák – tehdejší učitel v Rájci. Byl to na svou dobu odvážný čin, když uvážíme, že se jednalo o český hasičský sbor, jeden z prvních v poněmčeném Zábřezsku. S úctou proto vzpomínáme na tyto naše pokrokové předchůdce. Zakladatelé se také správně starali, aby měli na svou moderní hasičskou techniku. Za 1 456 zlatých zakoupili hasičskou stříkačku. Dlouhá léta sloužila sboru k ochraně veřejného i soukromého majetku. Po osmnácti letech nastala změna ve vedení sboru, kdy starostou byl zvolen občan J. Loučný, náčelníkem Fr. Smékal a jednatelem H. Smékal. Později v tehdejší době byla naše obec rozdělena na dvě části a to Rájec, kde již dobrovolný hasičský sbor byl, a Teodorov. V této obecní části byl na základě

výnosu CK místodržitelství v Brně ze dne 7. ledna v roce 1902 založen 2. dobrovolný hasičský spolek. Stalo se tak dne 19. května 1902, kdy byl valnou hromadou hasič. sboru v Teodorově zvolen hlasovacími lístky za starostu Fr. Deutsch, za náčelníka Fr. Hýbner a jeho 1. podnáčelník H. Smékal. I tento sbor zakoupil novou moderní stříkačku za 1 340 zlatých. Z kronik se dovídáme, že na nákup jim půjčil peníze H. Smékal z Teodorova čís. 1. Oba sbory se měly čile k životu a z protokolních knih se dozvídáme, že v pravdě sloužily v boji proti ohni. Po osvobození z rakouské nadvlády v roce 1918 ještě do 10. ledna 1924 pracovaly oba sbory odděleně. Obce Rájec a Teodorov byly sloučeny v jeden celek s názvem obec Rájec. V důsledku toho se hasičský sbor v Teodorově připojil se svými členy a svým celým jménem ke sboru hasičskému pod názvem Rájec.

Na společné valné hromadě dobrovolných hasičů v Rájci dne 17. ledna 1924, kdy se prováděly volby hlasovacími lístky - byli zvoleni již do sloučeného sboru Rájec za starostu sboru J. Fričar starší, první náčelník sboru Fr. Loučný, druhý náčelník sboru Fr. Hybner, jednatelem sboru Fr. Hykl. Sbor měl tehdy 50 členů činných a 6 členů přispívajících. Od roku 1924, kdy sbory se sloučily ve sbor jeden, a to Sbor dobrovolných hasičů Rájec, se měnil pohyb ve funkcích starostů, náčelníků, jednatelů a dalších funkcích. Když dnes hodnotíme činnost v dobrovolné požární ochraně našich předchůdců, musíme tuto činnost ocenit našim nejvyšším uznáním. Rovněž velké uznání si zaslouží tito naši spoluobčané za jejich postoj v době okupace. Naše obec byla v roce 1939 zabrána nacisty a pochopitelně, že si podřídili pod svou moc vše, tedy i náš dobrovolný hasičský sbor.

Hasičstvo dostalo jméno státní říšská výpomocná policie. Bylo vyhrožováno nacistickým režimem, že neudrží-li se disciplína, přijde jako velitel německý důstojník. Naši spoluobčané prokázali vysoké uvědomění, velký národnostní cit a nezklamali. A tak společně s nimi jsme se dočkali osvobození. První valná hromada po osvobození Rájce se konala 4. srpna 1945 v hostinci u Jányšů a do čela nového výboru byl zvolen starosta J. Fričar, místopředseda Jos. Balcárek a jednatel J. Domlivil. Za tohoto vedení vyvíjel sbor činnost až do roku 1955. Pokud byly změny, byly pouze ve funkci starostů. Těmto všem funkcionářům bylo na stoleté slavnosti vzpomenu a za jejich neúnavnou a obětavou práci ve prospěch svých bližních spoluobčanů poděkováno. Mimo již uvedených se o sbor zasloužili občané: J. Žanda, Fr. Koruna, J. Koruna, Al. Štrampach, Vlad. Poštulka, Ferd. Vašíček, Jos. Kruš, Fr. Bartoš, Jos. Nevtipa, Jan Portyš ml., Ant. Jedelský a Zd. Šrot. Ti všichni odvedli v různých funkcích kus dobré práce na úseku požární techniky. Naši funkcionáři byli rovněž zvoleni i do vyšších orgánů.

Ráječtí požárníci i v dobrovolné práci byli vždy na místě. Na nástavbě požární zbrojnice bylo ku příkladu odpracováno 1 570 hod. Dobrou jejich vizitkou je Klub požárníků, požární vodní nádrž atd. Požárníci jsou všude, kde se něco nového pokrokového děje. Dnešní výbor svazu požární ochrany důstojně a dobře pokračuje v práci prvních zakladatelů, všech požárníků, kteří sbor vedli před dnešní generací. Do čela základní organizace zvoleni: předseda J. Žák, místopředseda J. Portyš, velitel J. Minář, referent polit. práce Zd. Šrot, preventista Al. Maixner, organizační referent J. Ptáček, hospodář B. Deutsch, materiální technik J. Koruna, referent CO L. Hrubý, referent mládeže Vlad. Balcárek, revizoři K. Žák a St. Žanda. Členové výboru Jos. Balcárek a T. Badal. Do okres. výboru požárníků byli zvoleni Zd. Šrot a do okrskového J. Schneider a Al. Maixner jako preventista okrsku. Tento zvolený výbor místní organizace svazu požární ochrany v Rájci velmi dobře pracoval a pracuje až do dnešního dne. Jeho výsledky práce vždy kladně hodnotili jak místní občané, tak místní národní výbor, okrskový výbor i okresní výbor svazu požární ochrany v Šumperku. Tímto zápisem do této pamětní knihy jsem zapsala hodnocení požárního sboru v Rájci při stoletém jubileu, které se konalo v červenci 1979 na věčné časy.

O kouření v posledních letech. Patříme mezi země, kde kouření cigaret je velmi rozšířeno. Přestože bezpečně víme o kouření, že zkracuje život a narušuje zdraví. Kouří nejen muži, ale i ženy. Je chybou, že kuřáctví a požívání alkoholu jsou společnosti tolik tolerovány. „Slovo zní a příklady táhnou“, praví české přísloví. Málokterá schůze, pořady v televizi, ve společnosti, v přátelském posezení obejdou se bez pití alkoholu a cigaret.

Životní prostředí v naší krajině. Za poslední léta mnoho se změnilo. Keře rostoucí u nás na mezích, srážech, podél polních cest i na jiné neplodné půdě nám v poslední době z přírody rychle mizí. Je to způsobeno řadou hospodářských změn, kterými náš život prochází i neznalostí jejich velkého významu. Zanikly meze a různé dřeviny se vymýtily. Změnil se charakteristický ráz krajiny, ku příkladu na lukách za Sázavou a u hájku bylo vykáceno mnoho třešní. Ve svém okolí chránily úrodnou ornici proti vzdušné i vodní erozi, skýtaly bezpečné hnízdiště a úkryty užitečnému ptactvu i drobné lovné zvěři. Poskytovaly svými plody potravu ptactvu i v zimě, či nektar a pyl včelstvu. Ochránáři přírody upozorňují, chceme-li uchovat naši přírodu její bohatý život, je třeba obnovit nové výsadby keřů a nízké stromy a tím zachovat v přírodě biologickou rovnováhu. Vždyť má být zájmem nás všech, aby naše krajina byla krásná, úrodná a skýtala nám všem radostné osvěžení.

Extrémy počasí ve světě. Náhlé mrazy, sněhové bouře a prudké lijáky v severní Evropě začátkem roku si vyžádaly i oběti na životech. Silniční, železniční, letecká a námořní doprava se v četných zemích částečně zhroutila. Nejhůře byly postiženy země: západní a východní Německo, oblasti Skandinávie, Skotsko a Holandsko. V Norsku v hlavním městě Oslo bylo naměřeno -43 °C. V severní části Německé spolkové republiky byly četné obce odříznuty od vnějšího světa. Ze zavátých bylo nutno vyprostit asi 500 lidí, mnozí byli dopraveni s omrzlinami do nemocnice. Závěje byly přes čtyři metry vysoké. Železniční přeprava musela být přerušena. Na rozdíl od severní Evropy byly ve Francii registrovány neobyčejně vysoké eploty. V Pyrenejích bylo +22 °C. Ve východní Francii bylo zaznamenáno +16 °C, nejteplejší prosincový den. Místní obyvatelé takové teplo nepamatují. V Československu 30. prosince 1978 bylo +14 °C tepla. Druhý den na Nový rok v noci zamrzlo a bylo -18 °C zimy a napadlo mnoho sněhu, takže vlaky nemohly na mnoha místech jezdit. Dne 8. ledna 1979 napadlo mnoho sněhu, až nastala velká kalamita s uhlím. Do elektráren nebylo možnost dovážeti uhlí. Nejhůře na tom byli s uhlím na Mostecku. Zase napadlo mnoho sněhu a mrazy až -28 °C, takže zem byla zmrzlá. Za velkého úsilí vagony uhlí naloženy. A uhlí znovu ve vagoněch zamrzlo. Při vykládání uhlí z vagonů používali k rozmrazení páru. Od 6. ledna byla plavba na Labi zastavena. Vysoké mrazy vytvořily na Labi silný ledový krunýř, donutily pracovníky Československé plavby labsko-oderské k nedobrovolné přestávce. Následkem toho nemohla se uskutečnit přeprava povrchového mosteckého uhlí pro chvaletickou elektrárnu. Zamrzla hladina Labe a zabránila plavidlům v další cestě. Zastavena byla doprava Děčín-Hamburk a Magdeburg.

Nebylo uhlí do elektráren, nastaly uhelné prázdniny na všech stupních všech škol. Pracovní doba byla změněna od 8:00 do 16:00 hodin. Rovněž televizní vysílání bylo omezeno. Občané v celé naší vlasti byli vybízeni, aby šetřili elektrickým proudem. Horníkům pomáhalo vojsko. Takovou zimní kalamitu lidé nepamatují. Na silnicích pracovalo tisíce fréz, pluhů a buldozerů na odstraňování sněhu. V severních státech v lednových mrazivých dnech s velkými vánicemi sněhu bylo počasí ještě mnohem horší, zahynulo zmrznutím několik stovek lidí.

Tímto zápisem jsem v krátkosti přiblížila těžký celonárodní začátek nového roku 1979 příčinou extrémního počasí.